

SHARIA

“Sharia” betyder “vej til vand”. Metaforen afspejler, at islam opstod i en beduin-/ørkenkultur, hvor overlevelsen var betinget af, at man kendte vejen til den nærmeste oase. Symbolsk fremhæves det således, at en muslim kun kan overleve og finde paradiset ved at følge de anvisninger for livsførelse, som Allah har vist mennesket.

Mange forbinder ordet sharia med voldsomme billeder af blodig lem-læstelse, dødsstraf og kvindeundertrykkelse. Dette indtryk er bl.a. skabt af mediernes ofte forsimplede og sensationsprægede fremstilling, men virkeligheden er langt mere nuanceret. Sharia er Allahs lov, der omfatter *alle* aspekter af en muslims liv. Loven er imidlertid ikke åbenbaret i en fuldt udfoldet form, men kræver en aktiv fortolkningsindsats, hvis den rette vej skal følges. Sharia er fuldkommen og absolut, men tolkningen og den konkrete udmøntning af loven i retsvidenskaben (fiqh) er til stadig diskussion. Sharia er således, hvad Allah foreskriver – og fiqh er menneskets forståelse af det.

I en velkendt hadith hører profeten Muhammed en af sine følgere i,

hvordan man bør træffe beslutninger. Den adspurgte svarer, at han vil basere beslutningerne på Allahs bog. Profeten spørger ham derefter, hvad han vil gøre, hvis han ikke finder det, han søger i Guds bog. Han svarer, at han i så fald vil følge profetens sunna. Endnu engang udfordres han af profeten, som vil vide, hvad han vil gøre, hvis han ikke finder det, han har brug for i profetens sunna. Han svarer derefter: Så vil jeg anstrenge mig (itjihad) for at lave en fornuftsbeslutning. Hadith-fortællingen illustrerer, hvordan fortolkningen af sharia er en proces, og at der er forskellige kilder til sharia.

DE FIRE KILDER TIL SHARIA

1. Koranen.
2. Sunna.
3. Itjihad, herunder analogislutning (qiyas), mashala (til fællesskabets bedste) og darura (nødvendighed)
4. Konsensus (ijma)

Kilderne blev fastlagt i de første århundreder efter Muhammeds død. Den primære kilde er Koranen. Heri findes dog kun ganske få konkrete bud som fx forbuddet mod drab. Den næstvigtigste kilde er profeten Muhammeds sædvane (sunna), som denne er overleveret i hadith-teksterne. Heri kan man bl.a. finde kravet om omskæring. Den tredje kilde er itjihad, som betyder anstrengelse (i betydningen for at løse et problem eller nå frem til ret fortolkning), og det er kun retslærde, der er kvalificerede til at udøve itjihad. Fra en emic-synsvinkel understreges det, at formålet med itjihad ikke er at lave love, men netop at opdage Guds love. Der er forskellige metoder til itjihad. En af metoderne er fx analogislutninger (qiyas), hvor de retslærde søger paralleller mellem en konkret problematik og fortilfælde i hhv. Koranen eller sunna. Fx kan euforiserende stoffer forbydes ved at trække en parallel til Koranens forbud mod gærede drikke. Analogien er kun mulig, hvis de to områder, der sammenlignes, deler samme effekt, som i det her tilfælde er beruselse. Andre metoder er maslaha, som betyder "det, som er til fælles bedste". Her finder den retskyndige rationelt det forslag, som kan være til bedste for fællesskabet. En metode til itjihad kan også være darura, som kan oversættes med nødvendighed. Darura er princippet om, at nødvendighed kan gøre forbudte ting tilladt. Fx er det ikke tilladt for en muslim at spise ådsler, men hungersnød og sult kan ophæve dette forbud. Den sidste og fjerde kilde til sharia er konsensus (ijma), dvs. enighed blandt de retslærde. Der findes fire forskellige retsskoler indenfor sunni-islam og en enkelt indenfor shia, der godt kan have forskellige udlægninger i praksis, men som

gensidigt anerkender hinandens legitimitet.

Inden for fiqh-systemet besluttes, hvad der tilladt (halal) og forbudt (haram). Alle handlinger kan placeres i en af nedenstående fem etiske kategorier, der skal hjælpe en muslim med at finde den rette vej gennem livet og leve i overensstemmelse med sharia:

- Pligt: Handlinger, der er påkrævet af Allah (fx de fem søjler)
- Præfererede: Handlinger, der er anbefalelsesværdige, men hvor udeladelse ikke betragtes som strafbart (fx ægteskab)
- Neutrale: Handlinger, der hverken er præfererede eller forkastelige (fx at drikke vand)
- Forkastelige: Handlinger, som man bør undgå, men som dog ikke er strafbare (fx at spise hestekød, skilsmisse)
- Forbudte: Tabuhandlinger, der betragtes som en synd mod Allah og derfor som strafbare (fx blasfemi, at spise svinekød)

Placeringerne kan godt variere fra lovskole til lovskole eller ændre sig over tid. Fx er rygning ændret fra neutralt til forkasteligt.

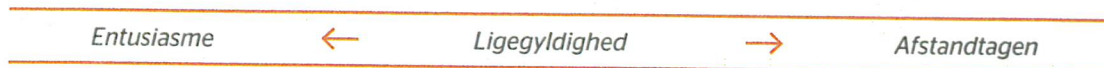
Ortopraksi og det at gøre gode handlinger fylder meget i islam pga. forestillingen om en kommende dommedag. Den ydre handling skal udføres med den rette intention (niyya) og betragtes i sig selv som en form for gudsdyrkelse.

TRADITIONALISTER, MODERNISTER, SEKULARISTER OG ISLAMISTER

Jan Hjärpe, som er svensk religionsforsker, har udformet følgende analytiske kategorier til at illustrere forskelle og modsætninger blandt de mange muslimske grupper. Forskelligheden betyder, at vi også må inddrage andre begreber end de konfessionelle, når vi skal forstå, hvordan muslimerne forholder sig til religionen. Muslimers forskellighed kommer til udtryk i forhold til:

Religiøst engagement:

Indstilling til tolkningen af religionens indhold:

Synet på religionens funktion i samfundet, herunder forholdet mellem religion og politik:

Aktivitet:

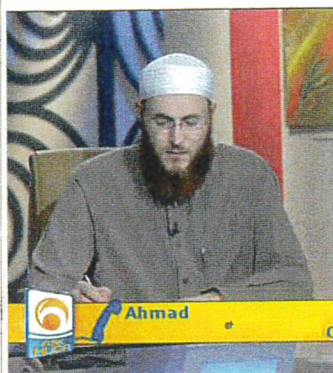
OVERVEJELSER

Der er mange overvejelser, man kan gøre, når man anvender Hjärpes analytiske kategorier:

- Hvilken betydning har det fx, at de muslimer, som optræder i medierne, ofte er dem, der i religiøst engagement enten er stærkt entusiastiske eller stærkt afstandstagende?
- Hvordan forholder muslimerne sig til religionens indhold? Anskues religionens indhold som noget

uforanderligt, der skal imiteres (traditionalisme), eller skal tro og praksis nyfortolkes og tilpasses den specifikke kontekst (modernisme)?

- Hvor meget bør religion fylde i samfundet? Bør islam være et personligt anliggende, adskilt fra politik (sekularisme), eller bør religion danne grundlag for landets lov (islamisme)?
- Anskues islam blandt de enkelte muslimer som en indre (kvietistisk) eller en ydre aktivitet?

Ask Huda,
Imam online

I dag lever de fleste muslimer i moderne, demokratiske nationalstater, og den traditionelle retsvidenskab er derfor udfordret af sekularisering samt stadig større diversitet i forhold til kultur, socio-økonomiske forhold og uddannelsesniveau blandt verdens muslimer. Nye problematikker og udfordringer opstår derfor konstant, og reaktionerne spænder fra fundamentalistisk kamp mod moderniteten til entusiastiske forsøg på at nyfortolke og reformere islam i en senmoderne, pluralistisk kontekst.

Ét af de steder man som muslim kan få vejledning i etiske og juridiske spørgsmål er i de moderne medier og i den virtuelle umma. Dels gennem udtalelser fra kontroversielle institutioner som The European Fatwa Council eller det mere bredt anerkendte Al-Azhar-universitet i Cairo, dels fra onlinebrevkasser, blogs og facebookgrupper, som man kan konsultere og søge råd hos om alt mellem himmel og jord.

En populær programtype i den arabiske verden er talkshowet, hvor man kan ringe ind og få svar på moralske og juridiske spørgsmål fra en muslimsk retslærd. En sådan religiøs vejledning kaldes en "fatwa". En muslim er ikke forpligtet på at følge denne.

ISLAM I EUROPA

Muslimer er en minoritetsgruppe i mange europæiske lande, herunder Danmark. Islams møde med de forskellige europæiske kulturer har ført til både konflikt og berigelse, sammenstød og dialog. Kulturmøder kan nemlig fremme den kulturelle selvforståelse såvel som true den. En minoritetsgruppe er ikke udelukkende defineret som et mindretal, men forstås også som en gruppe, der i større eller mindre grad domineres af majoritetsgruppen. Majoriteten besidder nemlig ofte den økonomiske, politiske og symbolske magt, hvilket indebærer, at det er majoriteten, der definerer, hvilke normer og værdier som anses for positive i et samfund. Majoritetens adfærd over for minoriteten påvirker den gensidige relation og genererer en særlig adfærd hos minoritetsgruppen, som med forskellige strategier vil prøve at tilpasse sig eller værne sig mod majoriteten, fx gennem assimilation, integration eller segregation.

Sekularisering betyder verdsliggørelse og henviser til den proces, hvor religionens indflydelse på samfundet svækkes. I de fleste vestlige lande anskues sekularisering som et indiskutabelt positivt ideal og en grundlæggende værdi, som er nødvendig for at opretholde freden og demokratiet. Men hvad hvis idealet om sekularisering ikke kun skaber fred, men også indirekte er årsag til konflikt?

Ifølge Ole Wæver (f. 1960), som er professor i International Politik, handler mange af de internationale konflikter, hvor religion er indblandet, netop om hvilken balance mellem religion og politik, der ideelt set bør være. Konflikter udspiller sig derfor mellem dem, som ønsker mere reli-